

Celâlî ve Cemâlî isimler üzerine

“Risâle-i Nûr’da bahsedilen Celâlî ve Cemâlî isimler nelerdir? Bu isimlerin tecellîleri, varlıklardaki ve insanlardaki yansımaları ve sonuçları hakkında neler söylenebilir?”

Allah Teâlâ hem sonsuz Celâl ve İzzet Sahibi; hem de nihâyetsiz Cemâl ve Güzellik Sahibidir. Her iki sıfat grubu da mevcûdât üzerinde kayıtsız, hadsiz ve sayısız tecellîlere sahiptir.

Cenâb-ı Hakk’ın ezeli sıfatlarının Celâlî ve Cemâlî olmak üzere genelde iki türlü tecellîye sahip olduğunu beyan eden¹ Bedüzzaman, “Bismillâhirrahmânirrahîm” kelimesinde yer alan “Allah” kelâmının “Celâl” lafzı olduğunu ve bu kelâmdan Celâl silsilesi tecellî ettiğini; diğer iki isim olan “Rahmân ve Rahîm” kelâmlarından da Cemâl silsilesi tecellî ettiğini kaydeder.² Buradan, Kur’ân’da yüz on dört defa nazil olan “Bismillahirrahmânirrahîm” mübârek cümlesinin hem Celâlî isimlerin, hem de Cemâlî isimlerin zikrini özünde barındıran bir İlâhî kelâm olduğunu söylemek mümkündür.

“Bismillah” cümlesini Vâhidiyet ve Ehadiyet tecellîleri açısından da ele alan Bedüzzaman, Kur’ân’ın varlıklar âlemini kuşatmış olan Vâhidiyet içinde akılları boğmamak için dâimâ Vâhidiyet içinde Ehadiyet cilvelerini gösterdiğini beyan eder. Üstad Hazretleri Vahidiyet ve Ehadiyet ıstılahlarını güneş misâliyle açıklar. Buna göre, güneşin tüm dünyayı ihâtasındaki birlik ile, zerrecikler, cam parçacıkları, damlacıklar ve şeffaf şeyler üzerindeki cilvelerinde gözden kaçmayan birlik arasında aslında fark yoktur. Ancak güneşi bir bütün olarak kavramaktan âciz kalan kimsenin, şeffaf şeyleri dikkatinden uzak tutmaması gerekir. Şeffaf şeylerdeki güneşin yansımalarına dikkat ettiğinde güneşi yedi rengi ile birlikte kavramış olur. Çünkü tüm dünyayı kuşatan güneş, aynı zamanda cam parçacıklarında da yansımakta ve yedi rengini göstermektedir. İşteâ€“temsilde hatâ olmasın—Cenâb-ı Hakk’ın tüm isimleri Vâhidiyet itibariyle tüm kâinâtı kuşatmıştır; Ehadiyet itibariyle de her zerrede, her küçük şeyde, her çiçekte, her hayat sahibinde, her insanda yine ekser isimleri tecellî hâindedir. İnsan akıllı koca kâinâtı havsalasına sığdıramaz ve Bir Yaratıcısı olduğunu kavramaktan âciz kalır ise, Kur’ân’a göre çözüm, küçük varlıkları

insanın dikkatine arz etmektir. Kur'ân, aklın boğulmasını önlemek için insan aklının kavrayabileceği küçük varlıklar üzerinde Allah'ın isimlerinin ehadiyet cilvelerini, yani Allah'ın birliğinin küçük şeyler üzerindeki tezâhürlerini gösterir. İşte "Bismillah" kelâmındaki Celâl lafzı olan "Allah" ismi Vâhidiyet'e, yani Allah'ın isimlerinin tüm kâinât üzerindeki nüfûzuna ve hâkimiyetine; "Rahman ve Rahîm" isimleri de Ehadiyet'e, yani Cenâb-ı Hak'ın isimlerinin küçük parçacıklardaki, yani bitki, ağaç, hayvan, insan... vs. tüm hayat sahiplerindeki birlik, şefkat ve rahmet tecellîlerine işâret eder.³

Bir diğer ifâdesinde Bedüzzaman, Vâhidiyetin Celâl tecellîsini; Ehadiyetin de Cemâl tecellîsini gösterdiğini kaydeder. Bu durumda ekseriyetle nevîlere ve külliâyata, yani bir bütün olarak kâinâta ve küllî şeylere Celâl sıfatı ve Celîl ismi; mevcûdâtın cüz'iyâtına, yani bütün küçük varlıklara, yani kâinâtın fihristesi niteliğindeki küçük hayatçıklara da Cemâl sıfatı ve Cemîl ismi tecellî eder. Bazen de Cemâl, Celâl'den tecellî eder. Yani büyük varlıkların azametinde bir güzellik, büyüklüğünde bir rahmet, haşmetinde bir nezâhet vardır. Büyüklüğü ve azameti Celâlî isimlerden ise, güzelliği ve rahmet eseri oluşu Cemâlî isimlerdendir. Aynı zamanda Celâl içinde Cemâl tecellîsine, Cemâl içinde de Celâl tecellîsine şâhit olmak mümkündür. Yani Celâl ne kadar Cemîl ise; Cemâl de o kadar Celîl'dir.⁴ Küçüklerde tezâhür eden Celâl ve İzzet izleri de gözden kaçmamalıdır. Meselâ sinek öyle onurludur ki, izzet ve onuruyla, Celâl ve İzzet Sahibi olan Allah'ın eseri olduğunu âdetâ haykırır!

Üstad Saîd Nursî'ye göre, güneş ve arş gibi büyük cirmler, haşmet lisânıyla "Yâ Celîl! Yâ Kebîr! Yâ Azîm!" diye Allah'ı zikrederler. Sinek ve balık gibi küçücük hayat sahipleri de rahmet lisânıyla, "Yâ Cemîl! Yâ Rahîm! Yâ Kerîm!" diye Allah'ı zikrederler. Celîl-i Zü'l-Cemâl'den ve Cemîl-i Zü'l-Celâl'den başka hiçbir kimse, hiçbir şey şu büyük âlem olan kâinâta ve küçük âlemler mânâsında olan cümle canlı varlıklara aslâ müdâhale edemez!⁵ Buradan hareketle Kebîr, Mütekebbir, Azîm, Cebbâr, Kahhâr, Kâbîd, Hâkim, Melik, Adl, Kâdir, Kaviyy, Muktedir, Müntakım, Vâhid, Dârr gibi haşmet, azamet, ulviyet, büyüklük, hâkimiyet, kudret, kuvvet, ihtişam, kahır, tenzih, tesbih, havf, azab, korku, heybet ve tekebbür ifâde eden isimlerin Celâlî isimler olduğu; buna karşılık Rahmân, Rahîm, Kerîm, Selâm, Mü'min, Müheymin, Gaffâr, Rezzâk, Latîf, Halîm, Şekûr, Vedûd, Mukît, Mücîb, Muhyî, Ehad, Tevvâb, Afüvv, Raûf, Muğnî, Hâdî, Nûr gibi rahmet, şefkat, merhamet, mağfiret, cevap vermek, acımak, güzellik, hoşnutluk, rızâ, sevgi, muhabbet, bağışlamak, tezyin, hamd, lütûf, terğib, recâ ve ümit ifâde eden isimlerin ise Cemâlî isimler olduğu söylenebilir.⁶

Kâinâtta zıtların birbiriyle mücâdeleleri, büyük şeylerin haşmet ve gösterişi, güzel

olanların ise nezâhet ve câzibesi bu iki sıfat ve isim grubunun muhtelif tarzlardaki tecellîlerini nazara verirler. Bu bağlamda, her şeyde görülen sürekli tegayyür ve değişiklik kânûnu; her şeyin her an tekâmül, değişme, gelişme, büyüme ve farklılaşma içinde oluşu; iyilikle kötülüğün, güzellikle çirkinliğin, aydınlıkla karanlığın, nûr ile nârın, hidâyet ile dalâletin hep birbirine mütecâviz ve müdâfi vaziyette bulunmaları da Celâlî ve Cemâlî isimlerin tecellîlerindedir.7

Dipnotlar:

1- İşârât'ül-İ'câz, s. 66; Lem'alar, s. 84

2- İşârât'ül-İ'câz, s. 21

3- Sözlere, s.15

4- Mesnevî-i Nûriye, s.178, 181, 183

5- Mektûbât, s. 228

6- İşârât'ül-İ'câz, s. 66'dan istifâde ile

7- Lem'alar, s. 84